

Den hellige Laurentius

De fattiges håp i Lørenskog kirke

I 1935 ble det ryddet på loftet i Lørenskog kirke og flere eldre inventarstykker ble brakt frem i lyset, blant annet en gotisk skulptur i tre. Skulpturen fremstiller den hellige Laurentius.

TEKST OG FOTO: OLAV STEEN, SENIORRÅDGIVER HOS RIKSANTIKVAREN

Helgenfiguren er over halvannen meter høy og skåret i eik. Den er sterkt preget av tidens tann, begge armene er slått av og skulpturen har mistet sin rike fargeprakt. Det er kun noen få rester av rød maling på diakonkappen. Det er ikke lett å datere skulpturen, men mest sannsynlig er den fra 1300-tallet. Vi vet heller ikke hvor i kirken skulpturen har vært plassert eller hvilken sammenheng den har inngått i.

Helgenen bærer en bok under venstre arm, men er ellers helt uten kjennetegn, eller attributter. Hvordan kan vi da si at dette er St. Laurentius? Boken var ofte en attributt som helgenen bar, for han var ansvarlig for kirkens bøker. Men det finnes tydelige spor etter helgenens mest karakteristiske kjennetegn på kappen. To dype naglehull forteller oss at her har det vært innfestet en gjenstand. Hans lett gjenkjennelige attributt var nemlig den risten han langsomt ble grillert på i år 258, antageligvis under den romerske keiseren Valerian. Svært mange av de bevarte middelalderskulpturer av Laurentius har dessverre mistet denne viktige delen av helgengjengivelsen, og bare hullene er igjen. Men vi vet at han var populær i middelalderen og fantes i mange av våre kirker.

TIDLIG HELGEN

Lørenskog kirke er en fin, liten middelalderkirke i stein som kneiser på toppen av en kolle. Den ble innviet en gang mellom 1150 og 1250, og kanskje var kirken nettopp viet den hellige diakonen fra Roma.

Det kan være mange grunner til at St. Laurentius ble så populær ikke bare i Norge, men også i det øvrige Norden. Han er en av kirkens aller tidligste helgener. Legendene om martyren er også svært spennende, og hans martyrium er beskrevet allerede av Ambrosius rundt år 390, og utbrodert videre frem til den rike fortellingen i Den gylne legende, *Legenda Aurea*, fra 1200-tallet.

Legendene forteller at St. Laurentius var diakon og skattmester hos pave Sixtus II i Roma da en kristendomsforfølgelse brøt ut i byen, ledet av keiseren. Paven ble arrestert, og Laurentius sørget over at han ikke kunne følge paven inn i Paradis. Paven beroliget Laurentius og sa at han ville følge etter, men at han først måtte dele ut kirkens skatter til de fattige. Disse skattene ville selvfølgelig keiseren ha, men Laurentius samlet de fattige og syke, møtte keiseren og sa de berømmelige ordene: «Se, her er kirkens skatter». Keiseren ble rasende og bestemte at Laurentius skulle arresteres og lide en pinefull død ved å bli grillert langsomt. Igjen svarte Laurentius under martyriet med de velkjente ordene: «Nå, din stakkar, er den ene siden stekt. Vend på steken!»

IKKE BARE FOR DE FATTIGE

Fordi han hadde delt ut kirkens rikdommer til de fattige, ble han også de fattiges trøst og særlige beskytter. Det er klart at en helgen med en slik spennende historie ble populær, og ikke minst var han skytshelgen for svært mange flere enn de fattige. Han ble skytshelgen for bibliotekarer og arkivarer siden han hadde ansvar for kirkens bøker, og for alle yrker som har med ild å gjøre, som brannfolk, kokker og kullbrennere. I tillegg rettes bønner til St. Laurentius ved brannskader, ild, feber, ryggsmertor, og mot skjærsildens lidelser.

Det er utrolig hvilken kraft som er blitt lagt i denne fine treskulpturen av St. Laurentius gjennom middelalderen og kirkens historie. Her har nok mange fattige og andre stirret inn i helgenens milde ansikt med håp om bedre tider for seg selv og sine.

Etter lang og tro tjeneste har St. Laurentius i Lørenskog kirke nå fått sin plassering på korets sørvegg, i et beskyttende og stille hjørne ved kirkens prekestol fra begynnelsen av 1600-tallet. •

LØRENSKOG KIRKE:

Ble bygget mellom 1150 og 1250. I denne perioden ble det bygget til sammen 13 steinkirker på Romerike og i Asker og Bærum.

Fakta

- St. Laurentius kom opprinnelig fra Toledo i Spania. Hans relikvier finnes i dag i en sarkofag i den store pilegrimskirken St. Lorenzo fuori le Mura i Roma.
- Helgenens navn kommer av latin og betyr den bærende.
- Siden år 354 har St. Laurentius vært feiret den 10. august ved Larsok eller Larsmesse.
- Vi finner mange fremstillinger fra middelalderen av St. Laurentius i våre norske kirker. En svært flott fremstilling finner vi blant annet på et av billedfeltene på det rikt utskårne alterskapet fra 1520-årene i Ringsaker kirke.

FUNNET I 1935: Skulpturen av den hellige Laurentius ble funnet i 1935 på loftet i Lørenskog kirke av soknepresten Sverre Kristiansen.

«Helgenfiguren er over halvannen meter høy og skåret i eik. Den er sterkt preget av tidens tann, begge armene er slått av og skulpturen har mistet sin rike fargeprakt.»